

MATEŘSKÁ ŠKOLA OSOVÁ BÍTÝŠKA

Kamarádka knížka

Projekt k rozvoji předčtenářské gramotnosti

Zpracovala: Bc. Daniela Doláková

2010/2011

Obsah

TÉMA PROJEKTU: ROZVOJ PŘEDČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI U DĚTÍ V MŠ.....	2
Hlavní cíl projektu:	2
Další cíle:	2
Plánování	2
Podmínky pro rozvíjení předčtenářské gramotnosti (upraveno podle sborníku ČŠI)	2
Poslech četby a jeho pravidla	3
Pravidelné činnosti s dětmi v rámci integrovaného bloku	3
Spolupráce s rodiči	4
Spolupráce se základní školou	4
Spolupráce s místní a školní knihovnou	4
Provedení	4
Hodnocení	5
Poznámky	5
Literatura	5
Přílohy:.....	1
Co je čtenářská gramotnost	1
Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka Části ze Sborníku ČŠI	1
Které složky čtenářské gramotnosti můžeme sledovat a rozvíjet u žáků.....	2
Metody, kterými se rozvíjejí složky čtenářské gramotnosti	4
Řazení grafomotorických cviků.....	6

TÉMA PROJEKTU: ROZVOJ PŘEDČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI U DĚTÍ V MŠ

DÉLKA PROJEKTU: jeden školní rok

VĚKOVÁ SKUPINA DĚTÍ: od tří do šesti (sedmi) let

OBLAST, KTERÁ TVOŘÍ JÁDRO PROJEKTU: psychologická

DALŠÍ INTEGROVANÉ OBLASTI: biologická, interpersonální, sociální, environmentální

INTEGROVANÉ PŘEDMĚTY Z POHLEDU DÍTĚTE: literární výchova, jazyková výchova, grafomotorika, smyslová výchova

HLAVNÍ CÍL PROJEKTU: rozvíjet schopnosti, které ovlivňují předčtenářskou gramotnost

DALŠÍ CÍLE:

- vědět, jak vznikají knihy
- vědět, z čeho knihy jsou vyrobené
- seznamovat se s ilustrátory dětských knih
- vědět, kde můžeme knihy koupit
- seznámit se s možností půjčovat knihy v knihovně

PLÁNOVÁNÍ

Podmínky pro rozvíjení předčtenářské gramotnosti (upraveno podle sborníku ČŠI)

1. Nikdo ve škole nepovažuje čtení za ztrátu času, dospělí jsou modelem čtenáře.
2. Čas - dostatek, pravidelnost, četnost: děti mají dostatek času na poslech čtení přímo ve škole, čas je čtení věnován pravidelně a s dostatečnou frekvencí.
3. Dostupnost knih a textů: prostředí je naplněné různorodými knihami a texty, které jsou dětem snadno přístupné.
4. Vlastní volba: děti si mohou vybírat knihy a texty podle vlastní volby.
5. Četba celých textů: učitelky čtou dětem celé knihy, ne jen ukázky nebo úryvky.
6. Příležitost pro čtenářskou odezvu a sdílení: děti mohou bezprostředně sdílet osobní dojmy z četby.
7. Poslech čtení je propojen s grafickým projevem: děti kreslí nebo malují obrázky k textům, provádí grafomotorické cviky, které tematicky vychází z poslouchaného textu. Během roku vytváříme jednoduchý „čtenářský deník“.
8. Učitelky umějí četbou zaujmout: ovládají dramatický výrazný přednes, ovládají metodu hlasitého přemýšlení, poskytování popisné zpětné vazby a korektivní zpětné vazby, umějí vést děti k výběru textu.

9. Učitelky čtou: učitelky znají knihy, které mohou zaujmout jejich děti. Umějí každému dítěti doporučit vhodnou knihu podle jeho zájmů. Sledují novinky.

Poslech četby a jeho pravidla

Příprava poslech četby, seznámení s knihou:

- bereme knihu do ruky, potězkává ji, otáčíme sem tam;
- listujeme, zkoumáme, jak je kniha silná, jak bude četba dlouhá;
- díváme se na titul, nadpisy, na první věty a obrázky, hádáme, o co v textu půjde;
- uvažujeme, jestli nás téma knihy zajímá, jestli nás bude bavit;

Vlastní poslech přiměřeně dlouhé části knihy, příliš dlouhé kapitoly rozdělíme na kratší části

- pohodlně se posadíme
- snažíme se nerušit děti kolem sebe

Aktivity po četbě

- **ticho a chvíle klidu** - tzv. estetické doznívání poslechu
- chvíli si ještě představujeme to, co se nám zvlášť zapsalo do paměti nebo do srdce
- uvažujeme pro sebe o příčinách a důvodech činů hrdiny i o jeho pocitech
- odpovědi na otázky učitelky
- pokusy o slovní vyjádření zážitků z četby
- navazující činnosti výtvarné, dramatické nebo pohybové
- úklid knihy na domluvené místo
- obrázkové skládky k pohádkám a příběhům - analýza-syntéza
- sestavení obrázků k příběhu podle dějové posloupnosti – obrázkové čtení, seriály z časopisů
- vyprávění děje podle obrázků
- vyhledávání písmen v textu
- pexeso, skládky, puzzle

Pravidelné činnosti s dětmi v rámci integrovaného bloku

Učitelky čerpají náměty pro činnosti z literatury dostupné v MŠ, z metodického portálu VUP, odborných časopisů a své pedagogické praxe.

- **vytváříme a posilujeme**
 - vztah ke čtení - motivujeme děti k prohlížení knih
 - soustředění na poslech četby
 - schopnost vyhledávat v knihách informace
 - doslovné porozumění textu
 - dovednosti správně zacházet s knihou – obracení listů, úklid do knihovny
 - výtvarné zpracování vyslechnutých textů
 - vysuzování – schopnost vyvozovat z vyslechnutého závěry a texty posuzovat (kriticky hodnotit) z různých hledisek
 - sdílení – své prožitky, porozumívání a pochopení je dítě schopno sdílet s dalšími posluchači

- schopnost aplikace – poznatky z poslechu a prohlížení knih použije dítě v dalším životě, při jiných činnostech
- **rozdvíjíme činnosti, které ovlivňují čtenářské dovednosti**
 - zrakové vnímání
 - sluchové vnímání
 - motoriku – hrubou, jemnou
 - grafomotoriku
 - logické uvažování
 - slovní vyjadřování
 - slovní komunikaci

Spolupráce s rodiči

- Nabídka knih:
 - Objednávkový katalog nakladatelství Albatros a Fragment – asi 4x v roce
 - Samostatní prodejci – asi 2x za měsíc

Nástěnka pro rodiče - VÝZVA RODIČŮM OD TVŮRČŮ PROJEKTU CELÉ ČESKO ČTE DĚTEM:

„Čtěme dětem 20 minut denně. Každý den! Většina z nás, rodičů, si nepochybně uvědomuje důležitost sdílení času s dítětem.

Pravidelné předčítání učí dítě jazyku a myšlení, rozvíjí jeho paměť a obrazotvornost, obohacuje ho o vědomosti a vzorce morálního chování, posiluje jeho sebevědomí. Nejde ovšem jen o čtení, jde o mnohem více. O emoce, o pohlazení. O pocit dítěte, že rodič právě v tuto chvíli patří jen jemu, že je důležité a milované.

Čtení dětem je neokázalým projevem lásky, kterou každý z nás tolik potřebuje.“

Spolupráce se základní školou

- Návštěva žáků 1. ročníku v mateřské škole, četba pro děti – na konci školního roku
- Žáci 2. stupně ZŠ – dramatické čtení, přednes básní, divadlo pro děti – podle domluvy s učitelkou českého jazyka

Spolupráce s místní a školní knihovnou

- Návštěva v knihovně, seznámení s jejím provozem a pravidly na konci prvního pololetí – pro každou třídu MŠ samostatně
- Vystavení čtenářského průkazu pro každou třídu MŠ a pravidelné půjčování knih do třídy Sluníček a Motýlků – asi 1x za měsíc

PROVEDENÍ

Činnosti k tematickému okruhu rozpracovávají učitelky v rámci přípravy na řízené činnosti.

Ostatní činnosti plánují učitelky při přípravě měsíčního plánu činností.

Materiály ke studiu jsou uvedeny v seznamu literatury a v příloze.

HODNOCENÍ

Činnosti s dětmi hodnotí učitelky v hodnotících listech na konci týdne, nebo po skončení tematického okruhu.

Hodnocení spolupráce s dalšími subjekty vždy po uskutečnění akce – ústně učitelky při poradách.

POZNÁMKY

Podle možností průběžně doplňovat odbornou literaturu, literaturu pro děti a materiály pro činnosti s dětmi. Pokud možno se zúčastnit semináře k problematice předčtenářské gramotnosti – alespoň jedna učitelka. Vyhledávat metodické materiály s dostupných zdrojů.

LITERATURA

BASL, Josef. *Čtenářská gramotnost českých žáků v mezinárodním srovnání*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání. [cit. 18. 6. 2010]. Dostupný z: <http://www.svkos.cz/data/xinha/sdruk/2007-2-278.pdf>

Hrdá, Marie. *Celé Česko čte dětem*. [On line]. 4 s. [cit. 18. 6. 2010]. Dostupný z: www.modernivyucovani.cz

Kol. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. [On line]. ČŠI. [cit. 18. 6. 2010]. Dostupný z: <http://www.csicr.cz/cz/85256-ctenarska-gramotnost-jako-vzdelavaci-cil-pro-kazdeho-zaka>

FICHNOVÁ, Katarína. SZOBIOVÁ, Eva. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. 1. vyd. Praha. Nakladatelství, Portál s.r.o., 2007. 130 s. ISBN 978-80-7367-323-9.

Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka. Sborník ČŠI. Praha, 2010. Dostupný z: <http://www.csicr.cz/cz/85256-ctenarska-gramotnost-jako-vzdelavaci-cil-pro-kazdeho-zaka>

Přílohy:

Co je čtenářská gramotnost – několik definic

- Čtenářská gramotnost znamená schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosahování určitých cílů, k rozvoji vlastních schopností a vědomostí a k aktivnímu začlenění do života společnosti.
- Podle výzkumu PISA je čtenářská gramotnost, společně s gramotností matematickou a přírodovědnou, součástí tzv. funkční gramotnosti. Funkční gramotnost (jejíž zásadní součástí je čtenářská gramotnost) bývá v současnosti doplňována ještě o další kompetence, především o gramotnost v oblasti informačních a komunikačních technologií, v poslední době pak také o jazykové kompetence v mateřském a cizím jazyce. Celkově pak odborníci hovoří o tzv. informační gramotnosti, jíž se rozumí "schopnost rozeznat, kdy potřebuji informace, umět je vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít". Obsah informační gramotnosti by neměl být závislý na používaných technologiích, ale na tom, jak je dovedeme při práci s informacemi používat - jak umíme informace vyhledávat, vyhodnocovat, interpretovat, využívat atd.
- Čtenářská gramotnost je schopností používat tištěných a písemných informací pro fungování ve společnosti, k dosahování vlastních cílů a k rozvoji vlastních vědomostí a vlastního potenciálu
- Světové organizace zabývající se výzkumem čtenářské gramotnosti zdůrazňují především funkční povahu čtení, které je podle nich procesem, kdy čtenář pomocí nejrůznějších postupů, dovedností a strategií dojde k porozumění a navíc k jeho udržení a podpoře. Čtení je stále více využíváno jako nástroj k dosažení dalších cílů, které jsou klíčem k úspěchu v pracovním i osobním životě a ve společnosti.

Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka Části ze Sborníku ČŠI

s. 14

Ve čtenářské gramotnosti se prolíná několik rovin, z nichž žádná není opominutelná:

vztah ke čtení

Předpokladem pro rozvíjení čtenářské gramotnosti je potěšení z četby a vnitřní potřeba číst.

doslovné porozumění

Čtenářská gramotnost staví na dovednosti dekodovat psané texty a se zapojením dosavadních znalostí a zkušeností budovat porozumění na doslovné úrovni.

vysuzování

Nadto musí čtenářsky gramotný člověk umět vyvozovat z přečteného závěry a texty posuzovat (kriticky hodnotit) z různých hledisek včetně sledování autorových záměrů.

sdílení

Čtenářsky gramotný člověk je připraven své prožitky, porozumívání a pochopení sdílet s dalšími čtenáři. Svě pochopení textu porovnává s jeho společensky sdílenými interpretacemi, všímá si shod a přemýšlí o rozdílech.

aplikace

Čtenářsky gramotný člověk využívá čtení k seberozvoji i ke svému konání, četbu zúročuje v dalším životě.

s. 15

Pojem čtenářská gramotnost vystihuje jev, který zahrnuje řadu vzájemně provázaných složek.

Má obdobnou povahu jako kompetence – vyžaduje zvládnutí dovedností, osvojení znalostí a zvnitřnění hodnot a postojů.

Které složky čtenářské gramotnosti můžeme sledovat a rozvíjet u žáků

Žák je k četbě motivovaný, četba patří mezi preferované činnosti

- při nabídce různých činností žák často volí četbu
- vybírá si k četbě vlastní knihu, hledá si texty podle vlastní volby
- nezapomíná si donést knihu/y (např. do dílny čtení nebo do projektu, v němž se s knihami má pracovat)
- zajímá se o to, co čtou druzí, některé z doporučených knih si vyhledá a přečte
- využívá příležitost k tomu, aby mohl referovat o tom, co právě čte nebo co dočetl (například v ranním kruhu po víkendů vypráví o svých čtenářských zážitcích; po tichém čtení v dílně čtení sdílí svoje zápisky z podvojného deníku)
- čte i doma – bere si rozečtenou knihu domů
- zapisuje si do deníku nebo portfolia i knihy přečtené mimo školu
- pokud žák knihu odloží nedočtenou, vysvětlí svoje důvody

Žák se soustředí na četbu

- tiše čte po celou stanovenou dobu (např. v dílně čtení)
- nechá se vtáhnout do příběhu nebo výkladového textu (neraduje se z ukončení četby)
- nereaguje na rušivé chování spolužáků (nepřidá se k nim)

Žák vyhledá v textu informace

- odpovídá na otázky učitelky vyhledáním informace na jednom místě v textu (nižší úroveň)
- odpovídá na otázky učitelky vyhledáním informací z různých míst textu a jejich sdružením v odpovědi (náročnější úroveň)
- vyhledá informace v textu, který je zřetelně členěn, a informace jsou graficky zvýrazněné (např. v učebnici)
- vyhledá informace v autentickém textu (text stažený z internetu, z populárně naučného časopisu apod.)
- hledá informace v textu samostatně nebo se spolužáky (bez vedení učitelkou) na základě činností, které proběhly před čtením (evokace), nebo pomocí nějaké k tomu určené metody (INSERT apod.), nebo podle toho, jaké informace potřebuje ke splnění úkolu
- žák se rozhoduje o tom, které informace jsou důležité, do jaké míry jsou důvěryhodné, které potřebují ověřit nebo doplnit
- vyhledává informace k určitému úkolu a účelu ve více zdrojích a slučuje je
- využívá získané informace

Žák shrnuje

- odliší důležité (hlavní) sdělení od dílčích informací vzhledem k cíli (účelu) čtení
- formuluje shrnutí vlastními slovy, zaměřuje se jen na podstatné
- dodrží při shrnutí logický sled informací nebo myšlenek
- formulace obsahuje klíčová slova ze shrnované pasáže
- při samostatné četbě delšího textu čas od času rekapituluje, co už přečetl, a tím si ověřuje porozumění (vyšší úroveň)

Žák si vyjasňuje při čtení

- rozpozná, že slovu nebo myšlence nebo pasáži textu neporozuměl
- pozná, zda vyjasnění potřebuje, nebo může číst dál i bez něho
- význam neznámého slova vyjasňuje odvozením, rozložením, z kontextu (teprve když toto vyzkouší, ujistí se u spolužáka, u učitelky nebo ve zdroji – slovníku apod.)
- smysl nesrozumitelné myšlenky vyjasňuje vyslovením domněnek, odhadů (hypotéz) o smyslu
- domněnky, odhady (hypotézy) prozkoumává a využívá při tom vodítka v textu, svou dosavadní čtenářskou či životní zkušenost

Žák si klade otázky k lepšímu porozumění textu

- pokládá si různé druhy otázek – jak otázky „kontrolního typu“, na které lze najít odpověď přímo v textu, tak otázky, na které v textu odpověď není
- otázky míří na širší souvislosti – jdou „za text“ (propojují čtený text s jinými texty, s myšlenkami a zkušenostmi čtenáře)

Žák předvídá

- formuluje, jak se bude text dál vyvíjet (obsah, dějová linie)
- předpovědi zdůvodňuje, a to vodítky z textu, svou čtenářskou nebo životní zkušeností
- odhaduje z obálky, žánru, jména autora, titulu, z ilustrací, zda se mu bude kniha líbit a zda si ji má vybrat k četbě

Žák zachytí základní složky příběhu

- převypráví příběh tak, že jeho vyprávění správně vystihuje místo, postavy, zápletku, rozuzlení (případně příběh zachytí obrázky ve správném pořadí, vytvoří osnovu přečteného příběhu, nakreslí mapu příběhu...)
- odliší to, co o postavách říká příběh, od (své) interpretace (např. vyplní tabulku postav)
- vystihne hlavní myšlenku příběhu
- vyjádří, jaké poučení si z textu pro sebe odnáší

Žák vyvozuje, vysuzuje nebo posuzuje

- odpovídá na otázky učitelky, na které v textu nelze přímo najít odpověď, a které ho nutí domýšlet, vyvozovat, hodnotit text apod. (na otázky nemusí existovat jediná správná odpověď)
- i bez otázek formuluje závěry, které ho nad textem napadly, mohou to být i otázky, domněnky, hypotézy, hodnocení textu
- rozlišuje fikci od skutečnosti
- rozpozná přiznané autorovy záměry – chtěl nás pobavit, informovat, přesvědčit, instruovat k něčemu

- odhaduje zastřené autorovy záměry a svoje závěry zdůvodňuje
- odhaduje, jak textu budou (mohou) rozumět různí čtenáři (např. pomocí metody poslední slovo patří mně)

Žák hledá a nalézá souvislosti

- rozpozná, jak to, o čem čte, souvisí s poznatky a zkušenostmi, které již má, případně jim odporuje
- rozpozná, jak to, o čem čte, souvisí s jinými texty, případně jim odporuje

Žák vyjadřuje svou bezprostřední reakci na četbu

- vyjadřuje, co ho při četbě napadá, jaké pocity se mu vybavují, co ho rozveselilo nebo rozesmutnilo, jaké obdobné příběhy nebo životní situace mu příběh připomíná apod. (vyjadřuje se ústně i písemně, např. formou podvojného deníku psaného průběžně, formou osobních záznamů z četby, čtenářských dopisů spolužákovi, učitelce, apod.; záznamy může mít shromážděné ve čtenářském portfolio)
- vyjadřuje, co se mu na textu líbí a proč, a co se mu nelíbí a proč; vyjadřuje se tak i o žánrech, knihách určitého autora, tématech, určitých postupech, ilustracích, adaptacích literárních děl (ty porovnává s předlohou)
- když vypráví o přečtené knize, činí tak se zaujetím, zprvu používá vyjadřování předvedeného učitelkou, postupně se vyjadřuje samostatně, neomezuje se na fráze
- pokud na četbu reaguje kresbou, vyjádří v ní nejen doslova to, co je v textu, ale své pocity z četby a reakci na ni

s. 17

Metody, kterými se rozvíjejí složky čtenářské gramotnosti

Čtení s otázkami

Metoda vhodná do fáze při čtení (viz s. 54). Žáci pracují ve dvojicích. Ke zvolenému úseku textu si navzájem pokládají otázky, které pomáhají porozumět tomu, co je napsáno, i tomu, jak je to myšleno.

Metodou žáky navykáme, že nad textem se vždy vynořují otázky, učíme žáky formulovat otázky zkoumavé a uvědomit si účel čtení, rozvíjíme samostatnost v porozumění.

Více se dozvíte v textu na **str. 23**

Žáci pracují ve dvojicích. Prohlédnou si text, který mají přečíst. Zváží a domluví se, jak velkou částí textu začnou – zda si přečtou odstavec, dva odstavce, více. Pak si oba domluvenou část tiše přečtou. Poté jeden z nich začne pokládat otázky svému partnerovi ve dvojici. Klade otázky dvojího typu: a) takové, na které lze v textu najít odpověď b) takové, které s textem souvisejí, ale přímo v textu na ně odpověď není. Spolužákovým úkolem je na otázky odpovídat. Když odpověď nezná a v textu není, je jeho úkolem vyslovit pravděpodobnou domněnku („Nevím, jak to je, ale napadá mě, že...“, „Soudím tak z toho, že...“). Když už k dané pasáži textu byly vyčerpány možné otázky, shrne ten žák, který odpovídal, přečtenou pasáž. Dvojice se domluví, jakou další část textu si přečte. Po přečtení se role obrátí: ten, kdo se ptal, bude odpovídat a shrnovat.

Při seznamování se s touto metodou nejprve učitel modeluje žákovi, jak je možné se nad textem ptát. Začne jedinou větou textu, položí k ní co nejvíc otázek a modeluje, jak je možné na otázky odpovídat,

vyzve k tomu i žáka. Pak pokládá co nejvíce otázek k textu žák. Učitel poskytuje žákovi zpětnou vazbu k tomu, jak se mu daří otázky pokládat. Učitel dbá na to, aby žák směřoval od otázek, na které lze v textu najít odpovědi přímo (typ „kontrolních“ otázek) k otázkám, které se ptají na souvislosti mezi textem a jinými texty, textem a zkušeností čtenáře, na kontext apod. (otázky vycházející z textu, ale jdoucí „za“ text). Povzbuzuje postupně žáky k tomu, aby kladli více otázek tohoto druhého typu.

Smyslem této metody je:

- a) povzbudit žáky, aby formulovali své vlastní otázky k textu, který čtou, a aby tak pěstovali zvyk tázat se během četby
- b) vést žáky k tomu, aby k četbě přistupovali aktivně, badatelsky
- c) přijmout smysluplné důvody pro čtení (účel čtení)
- d) rozvinout dovednosti, které vedou u žáků k samostatnému čtení s porozuměním.

Tato metoda je vhodná pro žáky ve věku od mateřské školy po univerzitu.

Manzo, A. V. (1969). The ReQuest procedure. *Journal of Reading*, 12, 1969, s. 123-126.

Manzo, A.V. (1969). The ReQuest procedure. *Journal of Reading*, 12, 1969, s. 123-126.

s. 17

Čtení s předvídáním

Metoda propojuje v krátkých cyklech všechny tři fáze: před čtením, při něm i po něm. Společný text čtou žáci postupně po částech. K nim vždy každý žák samostatně předvídá, o čem se bude číst, pak svoje předpovědi probere ve dvojici nebo ve skupině nebo v celé třídě (podle konkrétní situace), pak čte a po čtení si spolu se třídou ujasní, jak se text rozvíjel a jak se to shoduje nebo rozchází s předpověďmi. Nejde o žádné hádání, nýbrž o podložené vyvozování odhadu z náznaků v textu a z vlastní čtenářské a životní zkušenosti a znalosti. Mezi žáky je metoda velmi oblíbená jednak pro jisté napětí, jednak proto, že rozdíly v odhadu a textu při ní nejsou chybami.

Více se dozvíte v textu na str. 27 a na str. 59.

Steelová, J. a kol.: Čtení, psaní a diskuse ve všech předmětech. Čtením a psaním ke kritickému myšlení, příručka č. 4. Kritické myšlení 2007.

Tvorba vlastní knížky

Vytvářením vlastních knih se žák učí sám nebo ve skupině poznávat důležitost formální organizace knihy a tím si zvyká vnímat a do svého porozumění zapojit i obálku s titulem, titulní stranu, ilustrace, doprovodné materiály, členění textu, grafickou úpravu stránky atd. Aktivita posiluje postoj autorské zodpovědnosti a tím i žákův respekt k autorskému záměru a sdělení druhých lidí.

O tvorbě knížky v této publikaci neuvádíme podrobnosti.

Vyhledávání klíčových slov

Aktivita je využívána ve dvou podobách: před čtením jako nástroj pro předvídání, a po čtení jako nástroj pro reflexi. Při využití před čtením učitel promyšleně vybírá z nachystaného společného textu klíčová slova a předkládá je třídě, aby na jejich základu mohl každý žák zkusit odhadnout možný

obsah a rozvoj příběhu nebo pojednání. Různé návrhy se porovnávají a posléze konfrontují s originálním textem, například při čtení s předvídáním. Při využití klíčových slov po četbě textu vyhledávají a navrhnou klíčová slova sami žáci a učí se tím, co v textu hrálo významnou a co vedlejší roli, od kterých bodů (výrazů) se děj nebo problém rozvíjel, připravují se tak na dovednost shrnování. O využívání klíčových slov v této publikaci neuvádíme podrobnosti.

Čtenářské portfolio

Portfolio napomáhá žáku k efektivnímu učení, k uvědomování si procesu učení, ke sledování vlastního úsilí a pokroku v učení, ke spolupodílení se na plánování dalšího učení a rozvoje vlastní osobnosti. Žákovské portfolio umožňuje dokumentovat a integrovat dosavadní vědomosti a dovednosti a jejich rozvoj. Výběrem a obhajobou svých nejúspěšnějších prací žákovi umožňuje spolupodílet se na hodnocení.

s. 58

Čtení s předvídáním Předškolní a školní věk

Používat strategii předvídání mohou už děti, které ještě neumějí číst nebo mají se čtením potíže. Pro práci s malými dětmi (předškolní a mladší školní věk) jsou vhodné knihy s obrázky. Dítě naslouchá hlasité četbě dospělého a propojuje si sluchové a zrakové vjemy. Učitel či rodič mohou při četbě na obrázku ukazovat popisované osoby, prostředí či události, aby dítěti ukázali, že text a obrázek spolu korespondují. Postupně si dítě samo začne obrázků více všimnout a vysuzovat z nich mnoho informací. Pokud ještě neumí číst, je to pro ně jedinečný zdroj informací. Naučí se z obrázků předvídat, o čem by mohl text být (beletristický i naučný).

Jak uvádí L. Jamisonová-Rogová (2005), učitel v mateřské škole by měl knihu dětem představit, sdělit jim název knihy, jejího autora i ilustrátora a také jim říci všechny informace, které jsou nezbytné pro porozumění textu. V případě beletristické knihy by tedy neměl zapomenout na hlavní postavu, prostředí, žánr či téma. Může knihu před dětmi prolistovat a společně s nimi předvídat děj z obrázků nebo může použít výrok začínající: „jsem zvědavý/á ...“, např. „jsem zvědavý/á, co chce vlk udělat s těmi prasátky“. Těmito výroky podpoří učitel zájem žáků o poslech a při vytváření předpovědí žáci zapojují vyšší hladiny myšlení a rozvíjejí svoje čtenářské strategie.

Řazení grafomotorických cviků

- 1. Etapa 3 – 4,5 let
 - Čáry dolů svíse
 - Vodorovné zleva doprava
 - Kruh
 - Kolečko
 - Překreslování
 - Sypání zrní slepičce – puntíky
 - Horní a dolní oblouk
 - Spojování 2 bodů
 - Vlnovka
 - Elipsa
- 2. Etapa 4 – 5,5 let
 - Spirála zevnitř ven a zvenku dovnitř

- *Vlny*
- *Paprsky ze středu ven a z venku dovnitř*
- *Zuby – různá velikost, ohraničený prostor*
- *Šikmé čáry*
- *Hop a skok – oblouky*
- *3. Etapa 5 – 6, 5 let*
 - *Horní smyčka*
 - *Dolní smyčka*
 - *Arkáda*
 - *Girlanda*
 - *Osmička*
 - *Spirála (kouř)*
- *4. Etapa 6,5 - let*
 - *Psaní prvků písmen*
 - *Stříška*
 - *Vlaštovka*
 - *Dolní vlaštovka*
 - *Horní zátrh*
 - *Dolní zátrh*
 - *Srdcovka*